

Nr 7.

Av herrar **Näsgård** och **Hällgren**, om införande av proportionellt valsätt vid landstingens val av ledamöter och suppleanter i hushållningssällskapens förvaltningsutskott.

Enligt kungl. kungörelsen med allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation skall hushållningssällskaps förvaltningsutskott bestå av 11 ledamöter. Självskrivna ledamöter äro hushållningssällskapets ordförande och sekreterare samt lantbruksdirektören. Av återstående 8 ledamöter utses halva antalet av hushållningssällskapet och den andra hälften av landstinget. På samma sätt utses minst en suppleant för var och en av de icke självskrivna ledamöterna i förvaltningsutskottet. Rörande hushållningssällskapets val av ledamöter och suppleanter i förvaltningsutskottet föreskrives, att valet skall ske proportionellt, därest sådant val äskas av minst så många närvarande röstberättigade som motsvarar det tal, vilket erhålles om samtliga närvarande röstberättigades antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Då valet sker proportionellt, skall iakttagas vad om proportionellt valsätt vid val inom landsting, å kommunalstämma m. m. är föreskrivet.

Möjlighet föreligger sålunda till förrättande av proportionellt val av de 4 ledamöter jämte suppleanter i hushållningssällskapets förvaltningsutskott som skola utses av hushållningssällskapet. Samma möjlighet föreligger däremot icke vid val av de 4 ledamöter jämte suppleanter i samma hushållningssällskaps förvaltningsutskott som skola utses av landstinget. Departementschefen yttrade härom i propositionen nr 76 till 1947 års riksdag: »Man torde kunna utgå ifrån att landstingen vid val av ledamöter och suppleanter i hushållningssällskapens förvaltningsutskott söka att liksom vid andra liknande val inom landstingen tillgodose olika meningsriktningar. Särskilda bestämmelser om dessa vals förrättande enligt proportionell metod synas därför icke behövlige.»

Såsom exempel på hur det nuvarande valsystemet verkar kan nämnas att inom ett landsting i sydöstra delen av landet en gruppkonstellation av 18 landstingsmän tillsatte 3 ledamöter i hushållningssällskapets förvaltningsutskott, under det att en partigrupp på 16 ledamöter icke tillerkändes mer än 1 ledamot. Inom ett norrländskt landsting tillsatte en partigrupp av 16 landstingsmän 3 ledamöter i hushållningssällskapets förvaltningsutskott, under det att en gruppkonstellation av 15 landstingsmän endast fick tillsätta 1 ledamot. Med nuvarande valsystem skulle en partigrupp eller grupp-

konstellation som har majoritet i landstinget, hur ringa denna än må vara, kunna tillsätta samtliga landstingsvalda ledamöter i hushållningssällskapets förvaltningsutskott. De anförda exemplen, som äro hämtade från första valtillfället efter den nya ordningens genomförande, visa att åtminstone vissa landsting — flera än nu anförda exempel finnas troligen — redan från början underlåtitt att följa den maning att vid dessa val tillgodose olika meningsriktningar som departementschefens ovan återgivna uttalande i 1947 års proposition får anses innebära.

Det betänkliga i tillvägagångssättet minskas icke därav att en meningsriktning tillämpar metoden den ena gången, en annan den andra gången, alltefter rådande röststyrkeförhållanden. Härigenom införas alldeles i onödan partipolitiska störningsmoment, som endast kunna skada det sakliga samarbetet inom berörda institutioner. Ett avgörande skäl att tillåta proportionellt val av landstingets ledamöter i hushållningssällskapets förvaltningsutskott torde för övrigt vara, att hushållningssällskapets val av ledamöter i samma förvaltningsutskott enligt gällande författningar skall ske proportionellt, om för dylikt val allmänt gällande förutsättningar föreligga.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till sådana bestämmelser, att landstingens val av ledamöter och suppleanter i hushållningssällskapets förvaltningsutskott må kunna förrättas proportionellt enligt samma grunder som gälla för motsvarande val inom hushållningssällskapen.

Stockholm den 17 januari 1951.

Bernhard Näsquard.

Elof Hällgren.
